

Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ,
доктор історичних наук (м. Чернівці)

МИКОЛА ВАСИЛЬКО — ВИЗНАЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДИПЛОМАТ АВСТРІЙСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті проаналізовано діяльність відомого українського дипломата й політика М. Василька в закордонних представництвах УНР протягом 1918-1924 років. Особливу увагу приділено організації ним діяльності Посольства ЗУНР у Відні та Посольства УНР у Берні, налагодженню стосунків із послами Польщі, Румунії, Чехословаччини у Швейцарії, а також його активній участі в роботі посольств УНР у Берліні, Римі, Будапешті.

Ключові слова: Микола Василько, ЗУНР, УНР, українське посольство, дипломатія, міжнародні зв'язки.

Ще задовго до того, як М. Василько офіційно став дипломатом, у політичних колах Буковини, Галичини й усієї Австро-Угорщини його іменували «дипломатом від політики». Прихильники М. Василька захоплювалися тим, як він умів розв'язувати складні політичні питання шляхом переговорів. Натомість недруги з ненавистю називали його інтриганом, майстром закулісних угод і комбінацій, але не могли заперечити його природний хист і вміння переконувати й схилити на свій бік опонентів. Чимало говорили й про його педантичність, організованість і вміння забезпечити зразкове діловодство.

Упродовж останніх років ім'я М. Василька повертається із забуття. Опубліковано низку статей про його політичну діяльність на Буковині, про нього як одного з лідерів українських депутатів австрійського парламенту, про окремі аспекти його дипломатичної діяльності [1]. Однак постать М. Василька така цікава та багатогранна, що потребує глибшого осмислення його діяльності на благо українського суспільства й держави.

У цій статті основну увагу приділено не тільки дипломатичній діяльності М. Василька, а й тому, як він впливав на організацію роботи українських представництв у Відні, Берні, Римі тощо.

Походив М. Василько з давнього українського боярського роду, який мешкав на Буковині та зрумунізувався в період існування Молдавського князівства. У середині XIX століття Васильки представляли румунську політичну еліту свого краю.

24 березня 1868 року в сім'ї Миколи Василька, депутата Буковинського сейму від курії великих землевласників, у селі Слобода-Комарівці Сторожинецького повіту народився син. Його також назвали Миколою (Ніколаусом). До 10 років малого Миколу виховували вдома під керівництвом матері. Домашнє навчання мало румунсько-німецьке спрямування.

1878 року батьки відправили Миколу Василька до Відня на навчання в престижному закритому навчальному закладі Терезіанум, у якому навчалися діти дворян, поважних чиновників, військових, яких готували до державної служби, зокрема й у сфері зовнішніх відносин. Директором Терезіануму на початку 80-х років XIX століття був майбутній Прем'єр-міністр Австрії барон П. Гауч. Юний Микола вже тоді знайомився з багатьма однолітками, які згодом стали впливовими людьми у внутрішній та зовнішній політиці Австро-Угорської імперії (серед них — і майбутній Міністр закордонних справ Австро-Угорщини Оттокар Чернін).

Навчання у Відні М. Василько успішно закінчив у 1887 році. Він вільно володів румунською, німецькою, французькою, англійською мовами, добре знав латину та грецьку.

Після Терезіануму в 1887–1888 роках Микола пройшов однорічну військову службу в Чернівцях, а потім вступив на правничий факультет Чернівецького університету, де навчався до 1891 року [2, с.131].

За рік до закінчення вузу, після смерті батьків, М. Василько продав маєток у Слобода-Комарівцях і купив землю в українському селі Верхні Лукавці, яке понад 400 років було родовим гніздом Васильків. Саме тут він почав громадську діяльність. Його обрали місцевим старостою, і він зацікавився проблемами простих селян-українців. Упродовж кількох наступних років Василько переймався інтересами українства, повертаючись до свого давнього етнічного коріння. Він займався українською мовою в місцевого вчителя, відтак запровадив її в громадському діловодстві та церковній службі, посприяв заснуванню сільської читальні. За кошти М. Василька в селі збудували нову церкву [3]. Швидкій українізації сприяло й те, що в нього склалися напружені стосунки з деякими лідерами румунського руху.

Спочатку М. Василько пристав до так званих консервативних русинів, які сповідували ідеї православної солідарності на Буковині та захисту інтересів автохтонних народів, тобто українців і румунів. У 1898 році тридцятирічного М. Василька обрали депутатом Буковинського сейму, а в наступному — депутатом австрійського парламенту.

Frhr. **WASSILKO** v. **SERECKI**.

Саме депутатська діяльність зробила М. Василька відомим політиком. Досить швидко про нього почали говорити як про талановитого оратора, далекоглядного діяча, який умів прораховувати свої дії на декілька кроків уперед. Із кінця XIX століття він дедалі більше зближувався з представниками українського народовського табору. Остаточно М. Василько пристав до народовців у 1902 році, одразу зайнявши провідні позиції в українському національному русі на Буковині.

В австрійському парламенті М. Василько відстоював помірковану позицію. На перше місце він ставив тактику таємних домовленостей, закулісних угод, які вмів дуже добре втілювати в життя, використовуючи своїх друзів і знайомих у вищих ешелонах влади. З іменем М. Василька пов'язана австрофільська лінія в українському русі на західноукраїнських землях. Метою прихильників цієї течії було поєднання українських та імперських інтересів, вони були прагматичними та вирізнялися певними здобутками на користь українства.

Під час Першої світової війни постать М. Василька стала однією з головних в українському русі Австро-Угорщини. Він чи не єдиний серед українських політиків мав, так би мовити, прямий зв'язок із міністерськими колами, що в умовах безпарламентського режиму було дуже важливим. Але занадто лояльна щодо австрійської влади політика М. Василька мала й чимало супротивників, особливо в Галичині.

Політичний та дипломатичний хист М. Василька якнайповніше розкрився в часи визвольних змагань українського народу 1917–1920 років. Під час мирних переговорів у Брест-Литовську М. Василько довів свою впливовість і вміння розв'язувати найскладніші проблеми. Не зумівши вирішити всі питання з молодосвідченими представниками Центральної Ради, голова австро-угорської делегації на переговорах О. Чернін у секретній телеграмі до Міністерства закордонних справ просив направити в Брест-Литовськ М. Василька, з яким уже давно товаришував. Але позиція М. Василька в Брест-Литовську виявилася не такою, як очікував від нього О. Чернін. Останній записав у щоденнику за 6 лютого 1918 року: «Становище прояснилося ще й тому, що вчора приїхав лідер австрійських русинів, Микола Василько. І хоча він, очевидно захоплений тією роллю, що тепер грають в Бресті його русько-українські товариші, висловлюється тут більш національно шовіністично, ніж раніш у Відні, нам все-таки вдалося остаточно з'ясувати мінімум українських вимог» [4, с. 265–266]. М. Василько на перше місце поставив загальноукраїнські інтереси, проінформовавши делегацію УНР про реальне становище в Австро-Угор-

щині, та закликав непохитно дотримуватись українських вимог. Під впливом М. Василька О. Чернін прийняв рішення підписати з УНР мирний договір і таємний додаток до нього. Безперечно, це був великий успіх українців і М. Василька як політика. Д. Дорошенко писав: «За його (М. Василька. — Авт.) допомогою Берестейський договір було уложено в дуже вигідних для України формах, треба було вміти його використати» [5, с. 89].

Упродовж 1918 року події розгорталися надзвичайно швидко. М. Василько до кінця обстоював ідею українського автономного краю в складі Австро-Угорщини. Він був учасником української конституанти 18–19 жовтня у Львові, а потім виїхав до Відня. Тут він заснував перше закордонне представництво ЗУНР для Австрії (а фактично й для Німеччини). Цю місію було утримано за кошти самого М. Василька. Австрійський уряд без перепон визнав його легітимним представником ЗУНР. Маючи дипломатичну освіту, зв'язки в політичній, фінансовій і журналістській сферах, М. Василько не мав труднощів у своїй діяльності. Як згадували його сучасники, достатньо було його візитної картки чи короткого листа, щоби вирішувати справи без жодних формальностей [6, арк. 4–5]. А їх було багато. Відразу після заснування ЗУНР довелося вести оборонну війну з польським військом. Секретаріат військових справ ЗУНР звертався до М. Василька з проханням і вимогою заготовки необхідного військового спорядження, обладнання для шпиталів, санітарних матеріалів, вербування лікарів для роботи у військово-медичних закладах для стаціонарного лікування хворих і поранених тощо. Зверталися з вимогами й інші установи. Як засвідчують документи, більшість таких прохань посол у Відні вирішував успішно.

Головна мета М. Василька в цей час полягала в популяризації ідеї української незалежності у впливових прошарках Відня та Берліна. Про значення Посольства ЗУНР у Відні свідчить, зокрема, те, що саме в цьому місті було зосереджено центр зовнішньополітичної діяльності західних українців. Дипломатичні обов'язки у Відні М. Василько виконував дуже успішно, і це було помічено в Києві.

Після злуки ЗУНР та УНР М. Василько 10 травня 1919 року очолив Посольство Української Народної Республіки у Швейцарії. Завдання, яке він мав розв'язати, полягало в поглибленні відносин уряду УНР з іншими державами, посольства яких було представлено в Берні. Результатом його діяльності мало стати визнання України, зокрема її державами-сусідами. У кінці «Відпису» про призначення послом було визначено повноваження М. Василька: «Цим декретом уповноважується Вас, всі на території Швейцарії знаходячися (так в оригіналі. — Авт.) наші місії, і ті, котрі ще там прийдуть, чи то політичного, військового чи економічного рода (це відноситься і до українців, котрі мають державні повноваження) в їх діяльності наглядати; они всі є обов'язані, Вашим припорученням підлягати, за що Ви перед Правительством відповідальні будете» [7, арк. 14].

Одразу після отримання розпорядження М. Василько, ще перебуваючи у Відні, розпочав формувати новий склад місії. Він просив Міністра закордонних справ здійснити кадрові зміни. Так, радник посольства Сокович повинен був стати головою економічного та посольського відділу місії. На своїх місцях залишалися директор канцелярії Вандербрінг та інші працівники канцелярії: Соколовський, Шульгин, Чикаленко. Проте секретаря місії Гладишевського, а також Якубовського та Гладишевську Василько просив перевести до іншої місії. Він також закликав міністра задовольнити прохання Д. Андрієвського про переведення його до Ватикану.

Серед нових осіб, яких М. Василько прагнув залучити до роботи в місії, були й буковинці, він цінував їх за ділові якості. На посаду першого радника місії М. Василько пропонував В. Залозецького, «якого кваліфікації є Пану Міністру добре знані». Однак В. Залозецький мав перебувати в складі місії, що працювала на Мирній конференції в Парижі, тому М. Василько писав, що висловлює «готовність відступити его для служби в Парижі, як довго Пан Мінстр его там потребуватимуть». Другою особою з Буковини повинен був стати О. Райс. Високо оцінюючи його здібності як службовця та пояснюючи необхідність служби О. Райса, М. Василько писав, що «окрім его (О. Райса — Авт.) знання мов, придало б ся мені его незвичайна інтелігенція, его желізна працьовитість, его політичні спосібності зібрані під час півторалітнього утікання через Росію і его жидівсько-національні переконання. (Зносили з великою жидівською інтернаціоналкою.)» [7, арк. 22–22 зв].

Для роботи в місії також пропонувалися К. Турн-Бреверн, князь С. Трубецький, В. Бандрівський та жінки З. Клінгер і Л. Ганкевич. На контрактній основі мав співпрацювати з місією швейцарський громадянин Е. Прівіт, який повинен був допомогти у відносинах із місцевою владою та сприяти зв'язкам місії з місцевою пресою [7, арк. 22 зв]. У фінансовому питанні М. Василько просив міністра повідомити йому розміри передбачуваних грошових надходжень, щоб узгодити бюджет місії в Берні з бюджетами інших місій [7, арк. 23].

У відповідь на прохання М. Василька Міністр закордонних справ А. Темницький зробив належні розпорядження. Так, до швейцарської місії було призначено як позаштатного співробітника М. Левицького. Ніяких заперечень не було в міністра стосовно кандидатів О. Райса та К. Турн-Бреверна, яким відповідно до штатного розпису було встановлено і посади, і платню [7, арк. 57 зв.]. Щодо призначення до місії В. Залозецького міністр відмовив, проте відомо, що згодом В. Залозецький усе ж працював у дипломатичному представництві УНР у Швейцарії.

11 липня 1919 року М. Василько прибув до Берна й уже 20 липня листом повідомив міністра про стан справ у швейцарській місії, наголошуючи на тому, що робота попереднього керівника посольства Є. Лукасевича не сприяла піднесенню міжнародного авторитету УНР [8, арк. 3–5].

Незважаючи на те, що М. Василька вважали «германофілом» і ставлення до нього у Швейцарії могло бути насторожено-вичікувальним із боку представників країн Антанти, він розпочав активну дипломатичну діяльність, прагнучи якомога швидше налагодити стосунки з дипломатами Польщі, Румунії та Чехословаччини. Із цією метою М. Василько робив не лише офіційні, а й приватні візити, стежив за тим, щоб утримувалися «на відстані» від Швейцарії ті українські державні службовці, які могли б зашкодити діяльності місії. Це пояснювалося ще й тим, що з другої половини 1919 року уряд УНР був змушений змінити деякі напрями своєї зовнішньополітичної діяльності та відмовитися від боротьби за Буковину та Бессарабію, натомість укласти угоди з Румунією та іншими сусідніми державами, які могли гарантувати і визнання України, і надання допомоги в боротьбі з її ворогами. Показовим є те, що М. Василько намагався не допустити перебування у Швейцарії колишнього голови Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Румунії Г. Гасенка, відомого своїми антирумунськими поглядами [7, арк. 50]. Причиною такого кроку було невдоволення румунського посланника змістом інтерв'ю Г. Гасенка, даного ним одній із газет, у якому колишній голова місії висловлював свій погляд на ситуацію в українсько-румунських відносинах, втручаючись, на думку румунів, у внутрішні справи королівства.

У перші місяці на посаді голови бернської місії М. Василько найбільше уваги приділяв зміцненню відносин із Румунією та Польщею. У зв'язку з цим значно активізувалося його спілкування з новим головою Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Румунії К. Мацієвичем. Його було розпочато за ініціативи М. Василька. К. Мацієвич, вітаючи свого колегу з призначенням, подав аналіз внутрішніх подій у Румунії та зовнішньополітичного становища країни, акцентуючи увагу на тому, що приєднані Румунією території можуть бути невизнаними Антантою, і через це Румунія шукає спільника, яким може стати саме Україна [9, арк. 1].

Щодо стосунків із польськими представниками, то в одному з листів до міністерства в липні 1919 року М. Василько докладно описав зміст розмови з військовим аташе Польщі в Берні майором Гурком. Із бесіди ставало зрозумілим, що доля майбутніх відносин України та Польщі, на думку Гурка й польських дипломатів, дуже залежала від успіхів генерала А. Денікіна, активності селянських загонів, тобто подій у самій Україні. Аналізуючи становище в Польщі згідно з інформацією аташе, М. Василько констатував, що заяви А. Денікіна про анексування Галичини та Бессарабії викликали в Польщі негативне ставлення до білогвардійської Росії. (Тут слід зазначити, що не лише А. Денікін, а й О. Колчак заявляли про те, що і Галичина, і Буковина, і Бессарабія мають входити до складу Росії) [10, с. 71–73]. Через це для польської сторони надзвичайно бажаною стала самостійність України. Отже, М. Василько відзначав поворот у польській зовнішній політиці, наголошуючи на тому, що

Микола Василько, Симон Петлюра, генерал Володимир Сінкевич

голова польського уряду «є безперечно приклонником української орієнтації і великий ворог Росії». Саме через таку позицію найвищого урядовця Польщі майор Гурко запевняв М. Василька, що польський уряд піде на укладення угоди із С. Петлюрою.

Позитивно оцінив М. Василько й слова польського військового аташе про те, що заява А. Денікіна стосовно Галичини є набагато загрозливішою для України, ніж військові дії, тому він констатує, що лише непримиренна позиція Росії в білоруському, бессарабському та східночеському питаннях може змусити поляків спільно з румунами піти за Україною. Тоді С. Петлюра в очах поляків ставав надзвичайно цінним союзником. На завершення листа М. Василько повідомляв, що майора Гурка буде переведено на посаду аташе до Бухареста, де також має намір співпрацювати з Румунією та Україною. Замість Гурка до Берна з Бухареста прислали аташе Олдовського, з яким у К. Мацієвича склалися нормальні стосунки завдяки прихильності Олдовського до української справи [7, арк. 75]. Це давало можливість М. Васильку дивитися з оптимізмом на майбутні взаємини з польським військовим аташе.

У липні ж 1919 року М. Василько за дорученням Міністра закордонних справ розвинув відносини з румунським послом у Швейцарії М. Пакліану. Уже перші зустрічі з ним дали інформацію про можливість надання Румунією допомоги Україні. М. Василько писав із цього приводу, що у випадку, коли «ми (Україна. — Авт.) з Бессарабії і з більшої частини Буковини на річ Румунії зрезигнуємо (примиримося. — Авт.), [Румунія] буде нам в дуже великих справах поміччю служити». Від Румунії очікували допомоги в справі захисту інте-

ресів України перед Францією та в примушенні країн Антанти змінити рішення щодо ЗУНР. Тут українська сторона, а отже, М. Василько, сподівалася, що Румунія спільно з Чехословащиною будуть діяти, «щоби проєкт неутралізовання знов прийнятий зівстав» [8, арк. 10].

Того самого дня, 31 липня 1919 року, коли складали вищезгаданого листа, відбувся візит до М. Василька чехословацького уповноваженого Барачека. Посол Чехословащини наголосив у розмові з М. Васильком, що Україні треба розвивати свої стосунки з усіма сусідами, крім Росії та Польщі. Він прямо підштовхував до розвитку відносин між Україною та Румунією, гарантуючи водночас добрі стосунки й із Чехословацькою Республікою [8, арк. 11].

Про діяльність М. Василька на посаді Посла УНР у Берні позитивно відгукнулися в політичних і дипломатичних сферах країн Центральної Європи. Після візиту до М. Василька Барачек мав консультацію з Міністром закордонних справ ЧСР Е. Бенешем, і той у своїй інструкції (її Барачек, за словами М. Василька, продемонстрував українському послові) наказував «з Васильком удержувати якнайкращі зносини; в польсько-українській справі задержимо українцям прихильну нейтральність» [8, арк. 23]. Після обіду з румунським послом 31 липня 1919 року відбувся візит М. Василька до Пакліану 8 серпня 1919 року, звіт про який уповноважений посол швидко відправив міністру А. Темницькому. Під час зустрічі М. Василько домігся обіцянки, що Румунія буде морально підтримувати боротьбу за визнання суверенітету України, а також виступить посередником при вирішенні польсько-української суперечки. Однак усе це могло відбутися за умови, «коли ми (*Україна*. — *Авт.*) зрезигнуємо на річ Румунії зі всіх претензій відносно Бессарабії, а також і Буковини. Відносно Буковини то може вдасться для нас врятувати чисто українську частину». Тут М. Василько змушений був констатувати той факт, що «Україна ніколи не мала в посіданню Бессарабії і Буковини, та що ті території, з однієї сторони через Росію, а з другої сторони через Австрію насильно чи підступно забрані зівстали, а Українці там пізнійше поселилися» [8, арк. 23]. Зрозуміло, що відвертість М. Василька була необхідною в констатуванні факту, але його сподівання на врятування для України саме української частини Буковини свідчать про те, що він, як і М. Грушевський, намагався вирішувати територіальні суперечності не з точки зору «історичного права», а відповідно до ситуації, що склалася на час вирішення конфлікту.

Дипломатичну місію у Швейцарії М. Василько очолював до кінця свого життя. Тільки в 1919 році на потреби української дипломатії у Швейцарії М. Василько витратив власних коштів на сто тисяч франків [11, арк. 168].

Восени 1919 року уряд УНР був незадоволений роботою посольства в Берліні. Тому було зроблено спробу призначити сюди послом М. Василька. Про це навіть був підписаний декрет Прем'єр-міністра УНР І. Мазепи від 19 листопада 1919 року. Однак цю пропозицію М. Василько не прийняв, адже побоювався, що його призначення до

Берліна викличе непорозуміння з державами Антанти [12, арк. 41]. Проте майже до кінця існування посольства УНР в Берліні (1923 р.) М. Василько за завданням уряду УНР і особисто С. Петлюри брав активну участь у його діяльності та здійснював неофіційне керівництво. У грудні 1919 — січні 1920 року, а також із 1 березня до червня 1920 року М. Василько перебував у Берліні. Він енергійно організовував зустрічі з послами Польщі (п. Шебеко) та Франції (де Марцілі), які раніше вороже ставилися до УНР, звинувачуючи українське посольство в німецькій орієнтації внаслідок доносів із боку окремих членів української делегації в Парижі (А. Галіпа й ін.).

Про ситуацію в Посольстві УНР у Берліні повідомляв Міністр праці УНР Осип Безпалко, який у лютому–квітні 1920 року перебував у Берліні. Він украй негативно поставився до діяльності свого однопартійця посла М. Порша й дуже високо оцінив ту допомогу, яку надавав посольству М. Василько. Особливо він був захоплений діловими якостями останнього. О. Безпалко писав: «Отже, Василько! Щоби зміряти працьовитість Василька, я скажу, що я дістаю від нього денно два листи ділового змісту і знаю напевно, що він їх десятками розсилає на всі сторони світу, тим часом, коли наше берлінське кореспонденційне бюро висилає в світ одну й ту паршивеньку нотатку про українську справу й ту не щодня. Я зачарований Васильком і мушу сказати, що коли роблять закиди йому щодо нечесності, що коли б ті закиди були би навіть правдиві, то волів би сто раз Василька і вірю йому скоріше до залагодження державної справи, як нашим чесним неробам. Не говорю вже тут про наших злодіїв, що наживають тільки державного добра і рівночасно нищать нашу державність на кожному кроці» [11, арк. 21–23].

С. Петлюра приділяв значну увагу добору кадрів для дипломатичної роботи. Він пропонував, аби більш досвідчені дипломати надавали консультації та своєчасну допомогу молодосвідченим. Миколі Васильку, як уже було зазначено, крім очолюваного ним посольства у Швейцарії та посольства в Берліні, було доручено здійснювати політичний контроль і відповідати за посольства в Італії, а також Угорщині. Через нього фінансували ці та деякі інші представництва. Він був послом у ранзі міністра, і йому було виявлено велику довіру. Зокрема, йому було надано широкі повноваження в здійсненні окремих акцій від імені держави. В архіві за підписом Голови Директорії та Головного отамана, Голови Ради міністрів і Міністра закордонних справ збережено документ із таким змістом: «Наш уповноважений міністр п. Микола Василько є спеціально уповноважений умовлятися про конференції політичного, військового та фінансового характеру і брати на себе відповідальні зобов'язання, для чого дане йому це законне і авторитетне уповноваження» [13, арк. 26].

Наприкінці 1921 року становище еміграційного уряду УНР та його представництв, як і всієї української еміграції за кордоном, надзвичайно ускладнилося. Адже було підписано низку договорів щодо західноукраїнських земель (Сен-Жерменський, Тріанонський,

Ризький), коли Паризька конференція не визнала представника Української держави обох делегацій (УНР і ЗО УНР). Держави Антанти та їхні союзники вирішували питання з позиції своїх національних геополітичних інтересів. У цей час були загострені стосунки між різними групами українських емігрантів. Почалися пошуки винних у причинах поразки української революції, взаємні звинувачення тощо. Таких нападок зазнав і М. Василько з боку тих, хто нічого не робив і ні за що не відповідав. Однак С. Петлюра до кінця вірив М. Василькові й високо цінував його дипломатичний хист.

В останній рік свого життя М. Василько, відчуваючи надзвичайну перевтому та погіршення стану здоров'я через надлюдський ритм його діяльності, мав намір йти у відставку. Але С. Петлюра й голова уряду А. Лівичський умовляли його залишитися. Тож Миколі Василькові й надалі довелося, крім активної дипломатичної діяльності, щоденно нести тягар фінансового забезпечення дипломатичних посольств і місій, а також допомагати деяким українським емігрантам. І це він робив до самої своєї смерті, яка раптово сталася 2 серпня 1924 року від нападу важкої форми астми, посиленої напруженою працею.

За життя, а ще більше після смерті про М. Василька поширилося чимало неправдивих свідчень, міфів, просто наклепів. Були спроби звинуватити його в тому, що він у своїй дипломатичній діяльності виконував якісь потаємні завдання Австрії та Німеччини, або що вся його діяльність була спрямована на особисте збагачення. Архівні матеріали засвідчують безпідставність таких тверджень. До кінця своїх днів Микола Василько залишався українським патріотом, уболівав за відродження Української Народної Республіки, був упевненим, що українці стануть гідними європейцями, які займуть поважне місце у світовому політикумі.

Він був дипломатом за покликанням і зробив усе від нього можливе для розвитку української дипломатичної служби в нелегких умовах визвольних змагань та перебування уряду УНР в екзилі.

1. Добржанський О. Микола Василько — політичний лідер і дипломат // Буковинський журнал. — 2001. — № 3–4. — С. 187–202; 2003. — № 3–4. — С. 150–164; Ляхощкий В. Микола Василько: парадокси пам'яті та забуття // Україна дипломатична. — Вип. 2. — К., 2002. — С. 475–486; Ляхощкий В. Покликаний покласти життя за ідею // Микола Плав'юк: Україна — життя моє. — Т. 3. К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2002. — С. 921–940; Добржанський О. Політична діяльність М. Василька в 1902–1914 рр. // Питання історії України: зб. наук. статей. — Чернівці: Зелена Буковина, 2003. — Т. 6. — С. 251–256; Соловійова Вікторія. Дипломатична діяльність Української Народної Республіки у листуванні Миколи Василька (за документами ЦДАВО

- Україні) // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвід. наук. зб. — Вип. 5. — К., 2002; Добржанський О. Від Є. Гакмана до М. Василька. Українські депутати від Буковини в австрійській Державній Раді (1861–1918 рр.) // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: збірник статей. — Вип. 15. У 2 ч. — Ч. 1. — К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 57–66.; Брицький П., Добржанський О. М. Василько на захисті українського народу і української державності // Брицький П., Добржанський О., Юрійчук Є. Буковинці у боротьбі за українську державність. — Чернівці: Золоті литаври, 2007. — С. 55–153;
2. *Norst A.* Alma Mater Francisko-Josephina / A. Norst. — Czernowitz, 1900.
 3. Руска Рада (Чернівці). — 1899. — 3 лист.
 4. *Чернин О.* В дни мировой войны / О. Чернин. — М.—Петроград, 1923. — С. 265–266.
 5. *Дорошенко Д.* Мої спомини про недавнє минуле (1914–1918 // Український історичний журнал. — 1993. № 4–6.
 6. *Окуневський Я.* Николай Василько: силуетка. — Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ). — Ф. 383. — Оп. 1. — Спр. 3.
 7. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВОУ). — Ф. 3696. Міністерство закордонних справ УНР. — Оп. 1. — Спр. 24.
 10. *Павлюк О.* США і східно-галицьке питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. // Київська старовина. — 1999. — № 6.
 11. ЦДАВОУ. — Ф. 4453. Безпалко О. — Оп. 1. — Спр. 17.
 12. ЦДАВОУ. — Ф. 3695. Шелухін С.П. — Оп. 1. — Спр. 199.

Oleksandr DOBROZHANSKYI,

Doctor of Historical Sciences

(Chernivtsi)

MYKOLA VASYLKO — A PROMINENT UKRAINIAN DIPLOMAT OF THE AUSTRIAN SCHOOL

Abstract. Mykola Vasylo was a prominent Ukrainian diplomat, parliamentarian, and Bukovynian civic figure. At the time of the First World War, the figure of M. Vasylo became one of the most notable in the Ukrainian movement in Austria-Hungary. He was virtually the only Ukrainian politician who had a direct access to ministerial circles, which was extremely important in conditions of non-parliamentary regime. However, his over loyal policy towards Austrian government encountered many opponents, especially in Galicia. He was a destined diplomat who made every effort to develop the diplomatic service of Ukraine in rough conditions of liberating movement and government in exile.

He studied at the Theresianum in Vienna and the University of Chernivtsi. He was chosen mayor of Verkhni Lukavtsi, a village in Bukovyna, and then elected to the Austrian parliament (1898–1918). He defended the idea of Ukraine's independence within Austria-Hungary. Through diplomatic efforts and by direct participation he contributed to the signing of the Peace Treaty of Brest-Litovsk (9 February 1918) between the Ukrainian People's Republic and the Central Powers. He was diplomatic representative of the government of the Western Ukrainian People's Republic in Austria (1918–1919) and Ambassador of the government-in-exile of the Ukrainian People's Republic in Switzerland and Germany (1919–1924).

There were many false statements, rumours and slander about Vasylko throughout his life, even more — after. There were also numerous attempts of blaming him for fulfilling some secret tasks given by Austria and Germany, or for his whole activity being aimed at obtaining personal profit. Archive materials though prove these accusations wrong and unjustified. Until the last days of his life, Mykola Vasylko stayed true Ukrainian patriot, was concerned about the revival of the Ukrainian People's Republic and convinced that Ukrainians would become a dignified European nation, which would take its rightful place on the global political stage.